

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
103 33 Stockholm

Fusk vid antagning till högskoleutbildning – vad händer sen? (U2019/04230/UH)

Karolinska Institutet (KI) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslagen och materialet i betänkandet (SOU 2019:50). KI får därför framföra följande.

Sammanfattning

KI tillstyrker förslagen i betänkandet.

KI anser dock att tidsgränsen för återkallelsebeslut bör utformas på ett annat sätt än utredningen föreslår (se avsnitt 6.2).

Avsnitt 5.5 Utredningens bedömning i betygsfrågan

KI instämmer i utredningens bedömning att det inte bör införas någon reglering om att gynnande beslut om betyg över genomgångna kurser får återkallas om studentens antagning till utbildningen återkallas.

Även om antagningen skulle vara gjord på oriktig grund, av ett eller annat skäl, så menar KI att det inte per se betyder att de kursexaminationer och betyg som senare har genomförts och beslutats är oriktiga utan att det är prestationer och gynnande beslut som ska erkännas. KI delar utredningens slutsats att det vid en helhetsbedömning inte finns tillräcklig övervikt för skälen som talar för att införa ett undantag från principen om gynnande besluts orubblighet. KI:s bedömning är att det mest rimliga är att betygen får kvarstå om studentens antagning till utbildningen återkallas.

Avsnitt 6.1 Det författningsregleras att betyg kvarstår vid återkallelse av antagning

KI tillstyrker utredningens förslag att det förs in en ny bestämmelse i högskoleförordningen att betyg kvarstår även om lärosätet beslutar att återkalla antagningen till en utbildning på grundnivå eller avancerad nivå till följd av att sökanden har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

KI delar bilden av att rättsläget kan anses vara oklart och att det därför finns ett behov av att klargöra vad som ska gälla i frågan, vilket lämpligtvis kan göras genom att regeringen beslutar om att ändra i högskoleförordningen.

Avsnitt 6.2 En tidsgräns för återkallande av antagning införs

KI anser att bestämmelsen om en tidsgräns för återkallande av antagning bör utformas på ett annat sätt än utredningen föreslår. KI föreslår att ett beslut om

återkallelse av antagning till en utbildning på grundnivå eller avancerad nivå till följd av att sökanden lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter inte får meddelas *om utbildningen i fråga har fullgjorts av studenten*. Tidsgränsen bör bestämmas till när ett betyg har beslutats av examinator på den sista kurs som ingår i den utbildning som beslutet att återkalla antagningen avser.

KI anser i linje med utredningens bedömning och förslag att det är rimligt att det ska finnas en preskriptionstid för ärenden om att återkalla en antagning på grund av att den sökande lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. Här har dock utredningen lämnat ett annat förslag än det som KI förordar. Utredningen föreslår istället att ett lärosätes beslut att återkalla antagning inte ska få ske efter att examen utfärdats. KI finner dock starka invändningar mot förslaget eftersom det svenska systemet för högre utbildning i hög grad är konstruerat utifrån idén med fristående kurser och generella examina som studenterna själva sätter ihop. En stor del av lärosätens beslut om antagning till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå gäller antagning till fristående kurser. Utredningens förslag om att tidsgränsen för att återkalla ett beslut om antagning sätts till när examen har utfärdats skulle därför bara omfatta vissa fall. KI:s förslag skulle däremot omfatta samtliga fall.

I sammanhanget påminner KI även om att förutsättningarna för examen i författningarna inte är knutna till att en student har gått ett visst utbildningsprogram utan till att studenten har uppfyllt de krav som framgår av examensbeskrivningen i examensordningen, bilaga 2 i högskoleförordningen, SFS 1993:100). Det finns därmed inte någon egentlig bindning mellan ett beslut av ett lärosäte om att anta en student till en viss högskoleutbildning och ett senare beslut av ett lärosäte om att utfärda ett visst examensbevis till studenten. Examensbevis utfärdas aldrig med automatik till den som fullföljt ett utbildningsprogram, utan är ett eget förvaltningsbeslut som initieras i och med en ansökan om examen från en student.

Det kan även av dessa skäl anses vara mindre lämpligt att frågan om en tidsgräns för ett lärosäte att återkalla ett beslut om antagning till en högskoleutbildning kopplas samman med tidpunkten för ett lärosätes beslut i ett examensärende, vilken uppstår endast i de fall studenten ansöker om ett examensbevis. Istället, menar KI, bör tidsgränsen kopplas samman med tidpunkten då studenten fullgjort den utbildning som beslutet om antagning omfattar, det vill säga då ett betyg har satts av examinator på den sista kurs som antagningen omfattade. Varje beslut om att anta en sökande omfattar en eller flera preciserade kurser, som kan vara fristående eller sammanförda till utbildningsprogram. Med KI:s förslag skulle det därmed finnas en rimlig och tydlig tidpunkt då frågan om återkallande av antagning blir preskriberad för samtliga ärenden.

Avsnitt 6.3 Reglerna för överklagande förtydligas och ändras

KI anser, liksom utredningen, att det behöver finnas en uttrycklig författningsreglering att ett lärosätes beslut om återkallelse av antagning till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå får överklagas. Vidare tillstyrker KI utredningens förslag att det ska vara Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) som ska pröva dessa överklagandeärenden.

KI understryker att det är viktigt att detta förslag genomförs, vilket KI även tidigare skrivit om i remissvaret på delbetänkandet Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk, SOU 2019:37 (U2019/02411/UH, KI:s dnr 1-625/2019).

KI menar att ÖNH har den sakliga kompetensen och därmed är den lämpliga instansen att pröva dessa överklagandeärenden. Vidare menar KI att om ÖNH får handlägga dessa ärenden kommer ledtiderna fram till att lärosätenas beslut vinner laga kraft att förkortas påtagligt och möjligheterna för enskilda att förhålla processen att drastiskt minska. Det är mycket allvarligt för den allmänna tilliten till rättssäkerheten vid högskoleutbildning att den rådande ordningen med överklaganden till allmän förvaltningsdomstol inneburit att det i enskilda fall hunnit gå mycket lång tid efter lärosätets beslut att återkalla ett beslut om antagning till dess att det vunnit laga kraft. Under den tid rättsprocessen har pågått i olika instanser har den enskilde kunnat fortsätta oavbrutet med att studera på utbildningen.

För att belysa situationen lyfter KI ett av dessa ärenden som exempel. I detta fall beslutade KI den 12 juli 2018 att anta N.N. till tandläkarprogrammet i konkurrens med övriga sökande med hens höga resultat på högskoleprovet från oktober 2017 som urvalsgrund. Den 3 juni 2019 beslutade Universitets- och högskolerådet (UHR) att återkalla högskoleprovresultatet på grund av fusk. Efter att UHR:s beslut vunnit laga kraft beslutade KI den 23 augusti 2019 att återkalla beslutet om antagning till tandläkarprogrammet. KI:s beslut överklagades till förvaltningsrätten och därefter till kammarrätten. Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 7 maj 2020 beslut att inte bevilja prövningstillstånd och därmed kunde KI:s beslut verkställas. Nästan ett helt studieår passerade under tiden som rättsprocessen pågick. Om ÖNH hade haft rätt att avgöra överklagandet är KI:s bedömning att beslutet istället hade kunnat vinna laga kraft redan efter några veckor, tidigt på hösten 2019.

Avsnitt 7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

KI tillstyrker utredningens förslag att de föreslagna bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2021 och att de äldre föreskrifterna fortfarande ska gälla för överklagande av beslut om återkallande av antagning som har meddelats före ikraftträdandet.

KI understryker sammanfattningsvis att utredningens förslag innebär ett nödvändigt klagörande av vad som händer efter fusk vid antagning till en högskoleutbildning, vilket är angeläget av rättssäkerhetsskäl för sökande och studenter. Eftersom samtliga lärosäten redan förefaller ha nått konsensus att godkänt betyg på en högskolekurs får kvarstå även om antagningen till utbildningen återkallas och eftersom ÖNH i sin verksamhet redan hanterar överklaganden om vilseledande eller oriktiga uppgifter vid antagning till högskoleutbildning, när det gäller fråga om att betygsdokument som den sökande åberopat för att styrka krav på behörighet är förfalskade, ser KI inget hinder för att de föreslagna bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt.